

KOMENTARI NA BUDŽET ZA 2023, CRNA GORA

Skupština Crne Gore je 27. decembra 2022 usvojila Zakon o budžetu za 2023. godinu, koji je vrijedan 2.8 milijardi eura. Tokom glasanja u Skupštini nije bilo predstavnika Vlade Crne Gore, što se ranije nije desilo, ali je još jedan indikator političke krize u Crnoj Gori.

Desetak dana ranije, Skupštinski odbor za rodnu ravnopravnost je razmatrao Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu, i predložio Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, kao matičnom odboru, da predloži Skupštini Crne Gore, da usvoji Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu. Odbor smatra da je neophodno nastaviti sa aktivnostima na orodnjavanju programskog budžeta, te da je potrebno da se u samom dokumentu nađu jasnije smjernice kako će pojedine potrošačke jedinice sprovesti politike iz oblasti rodne ravnopravnosti, ali i kako se on može pratiti sa aspekta rodno osjetljivog budžetiranja. Odbor smatra da je potrebno da u uvodnom dijelu zakona o budžetu budu sadržane smjernice potrošačkim linijama, od najvišeg ka najnižim nivoima, o obavezama primjene rodno odgovornog budžetiranja. Takođe, Odbor je konstatovao da je neophodno da Vlada Crne Gore učini napor kako bi se kroz zakon o završnom računu budžeta za 2022. godinu, mogla pratiti primjena Zakona o rodnoj ravnopravnosti, prije svega čl. 3 i 14, ali i da se budžet za 2023. godinu planira na način da se prepoznaju rashodi za aktivnosti iz oblasti rodne ravnopravnosti.

Budžet za 2023. godinu planiran je u iznosu od 2.852,64 mil.€, što je više za 6,16%, odnosno za 165,62 mil. € u odnosu na budžet planiran 2022. godine, kada je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Budžetu Crne Gore za 2022. godinu utvrđen na iznos od 2.687,03 mil.€.

Tekući budžet planiran je u iznosu 1.262,48 mil.€, čini 44,26% budžeta za 2023. godinu i veći je za 17,50% u odnosu na rebalansom planirani za 2022. godinu.[1]

Rezerve budžeta planirane su u iznosu 40,0 mil.€, čine 1,40% budžeta i manje su za 59,99% u odnosu na rebalansom planu iz 2022. godine.

Budžet državnih fondova iznosi 981,08 mil.€, čini 34,39% budžeta i viši je za 5,16% u odnosu na rebalansom planirani za 2022. godinu.

Kapitalni budžet planiran je u iznosu 202,77 mil. €, čini 7,11% budžeta, manji je za 15,73% u odnosu na rebalansom planirani za 2022. godinu.

Transakcije finansiranja izdataka iznose 366,29 mil. €, čine 12,84% budžeta i više su za 8,06% u odnosu na rebalansom planirani za 2022. godinu.

Neophodno je da se rodno odgovorno budžetiranje integriše u cio proces pripreme, usvajanja i izvršenja budžeta, jer se samo na taj način može doći do primjene politika (pri čemu se fokus stavlja na posebnu ciljnu grupu) i boljem definisanju budžetskih prioriteta. Najsnažniji argument je da se kroz primjenu rodno odgovornog budžetiranja jednostavno prate uticaji koje izdvojena budžetska sredstva imaju na stanovništvo, posmatrano iz rodne perspektive, ali i drugih perspektiva ranjivih grupa stanovništva. Na taj način se dobija jasan odgovor da li budžet pojačava ranjivost osjetljivih grupa populacije.

U Crnoj Gori je rodno odgovorno budžetiranje propisano Uputstvom za pripremu srednjoročnog budžetskog okvira, Uputstvom za pripremu budžeta za narednu fiskalnu godinu, te priručnicima: Priručnikom za programski budžet i Priručnikom za srednjoročni budžetski okvir.

[1] Izvor: Parlamentarna budžetska kancelarija

Ako potrošačka jedinica sprovodi aktivnosti koje su rodno senzitivne, prilikom dostavljanja zahtjeva za budžet, dostavlja i informacije o rodnim ciljevima i indikatorima putem informacionog sistema za upravljanje budžetom, sa obrazloženjem načina na koji budžetski programi (potprogrami i/ili aktivnosti/projekti) doprinose smanjenju rodnih razlika i poboljšanju položaja ranjivih grupa u društvu.

Kada je u pitanju kvantifikacija sredstava, aktivnosti koje prilikom sprovođenja imaju integrisanu rodnu dimenziju i u okviru kojih se rod smatra značajnim za postizanje postavljenih ciljeva, sredstva se opredjeljuju u ukupnim iznosima za određenu aktivnost, te u okviru programske klasifikacije nije uvijek moguće kvantifikovati precizan iznos sredstava koji se opredjeljuje za jedan segment aktivnosti koji se bavi samo rodnom dimezijom, imajući u vidu da čini integralni dio ukupne aktivnosti. Međutim, u postupku izvještavanja o postignutim ciljevima, svaka potrošačka jedinica budžeta, koja je u okviru svojih aktivnosti prepoznala rodnu dimenziju, očekuje se da posebno ukaže na efekte koji su ostvareni na ovom polju prilikom izvještavanja o izvršenju programskog budžeta u dijelu postignutih ciljeva.

Samo 24 potrošačke jedinice su označile rodnu osjetljivost i iznose opredijeljene za aktivnosti Tekućeg budžeta prilikom realizacije i ispunjavanja postavljenih ciljeva. Kroz prizmu sredstava to znači: ukupan iznos sredstava u visini od 128.046.853,83€ čini 10,14% ukupnog tekućeg budžeta, odnosno 4,49% ukupno predloženog budžeta države je rodno osjetljivo. Ovo su nešto veća sredstva u odnosu na 2022, kada je ukupan iznos predloženih sredstava činio 7,47% tekućeg budžeta, odnosno 3,08% ukupno predloženog budžeta države je rodno osjetljivo. U odnosu na usvojeni budžet, navedena sredstva čine 7,59% tekućeg budžeta, odnosno 3,11% ukupnog budžeta države su rodno osjetljivi.

U toku je izrada Smjernica za godišnje izvještavanje o realizaciji rodno odgovornog budžeta, čiji je cilj uključivanje rodne perspektive u finansijski izvještaj potrošačkih jedinica, kako bi Ministarstvo finansija izradilo godišnji finansijski izvještaj koji uključuje informacije o izdacima za rodno odgovornu svrhu i o uticajima budžetskih politika na rodnu ravnopravnost.